

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši št. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Janko Florjančič. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

**Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :**

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo n. prej. Za manjša oznanila se plačuje za petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnništvo naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Deželne električne centrale.

Ena najvažnejših izprememb v naši domači politiki po prihodu S. L. S. na krmilo v naši deželni upravi je ta, da se je začelo predvsem misliti na to, kako dvigniti gospodarsko moč dežele in ustvariti podlago za njen gospodarski razvoj v prihodnjih desetletjih. Saj politika ne obstoja samo v prerakanju o tem, kdo je „klerikalen“, kdo pa „liberalen“, ampak ima druge naloge. Njena prva dolžnost je ustvariti potom deželne postavodaje in z ustanovitvijo raznih gospodarskih institucij javnih podjetij in naprav vse tiste predpogoje, ki so potrebni, da se more v deželi privatna podjetnost prebivalcev z uspehom udeleževati.

V tem oziru je prinesla S. L. S. v deželo čisto nove vidike. Kmetija in obrtni stan oba gledata z novimi upi v bodočnost. Prejšnja liberalna postavodaja se za potrebe teh dveh stanov ni dosti brigala. Kmetijstvo in mala obrt se zato nista mogla razviti kakor bi se bila lahko, že pred več desetletji, ko bi bila našla v tedanji avtonomni deželni upravi tisto pomoč, ki jo imata sedaj, če se je hočeta poslužiti.

A ne samo podrobno delo v korist poljedelskega in obrtnega stanu odlikuje delovanje S. L. S. Ona je s svojim načrtom pridobiti deželi vse vodne sile in ustvariti možnost, da jih porabi za proizvodnjo električnega toka po tej meri, kakor se bodo pokazale v deželi potrebe, začela velikansko delo, ki bo brez dvoma deželi prineslo v gospodarskem oziru možnost skoro neomejenega razvoja.

Ako bi dežela ne bila pravočasno mislila na to, bi se bil polastil vseh teh vodnih sil tuj kapital. Nastale bi po Gorenjskem z nemškim kapitalom zgrajene tovarne, ki bi bile nekake gospodarske trdnjave v deželi, ki bi spravile pod svoj vpliv celo deželo. In kakor sedaj že večini gorenjskih tovarn služi slovenski delavec, da bogati nemške bogataše, tako bi bilo najbrže tudi z novimi tovarnami.

Sedaj pa je to precej onemogočeno. Slovenci bodo imeli možnost, da sami razvijejo svojo podjetnost na domači zemlji. Gonilno moč jim bo dežela dala na razpolago. Seveda dežela ne bo zgradila vseh električnih central obenem. Kdaj in katere se bodo zgradile, bo pokazala potreba. Zato je nesramno beganje prebivalstva, češ da S. L. S. žene z električnimi napravami deželo v propad. Dežela bo z graditvijo električnih central postopala zelo previdno in ne bo nobene prej zgradila, dokler se ne pokaže potreba.

Najprej se zgradi električna centrala na Završnici. Ta je že v delu in bo stekla še letos. Potem se zgradi centrala ob Ljubljanci tekom poglobljevalnih del. Obe centrali se zvežeta med seboj. Tako bo šel skozi celo Gorenjsko tekom par let močen električen veletok, ki bo služil celi Gorenjski in ki bo velikim in malim podjetnikom, mestom in vsem enako na razpolago. Če bo potreba, se potem zgradi še tretja centrala. Dežela bo vse storila, da bo imela v tem popolnoma proste roke.

Vsi, ki imajo le malo pojma o tem, kako velikanska pridobitev bo za deželo, in posebno za Gorenjsko, če se oživitvorita že samo prvi dve nameravani centrali med Ljubljano in Završnico, z veseljem pozdravljajo energično delo deželne odbornika dr. Lampeta. Treba je, da vsa Gorenjska, posebno večji kraji pokažejo, da stoje z njim in žele, da se njegov načrt čimprej izvede. Naravnost velikanskega pomena je pa to za Gorenjska mesta. Med temi pa utegne biti Kranj kot naravno središče Gorenjske najbolj interesiran. Šele, ko se ustanove deželne električne naprave, bo mogoče, da gorenjska mesta na novo vzcveto po dolgi desetletjih neprostoovoljnega mrtvila.

Pred občnim zborom Okrajne bolniške blagajne v Kranju.

Ciril Pirc in Rudolf Kokalj se delata norca iz celega mesta. V zadnji „Savi“ beremo dolg članek, ki je predvsem namenjen delegatom na

nedeljskem občnem zboru. Približno 150 vrstic tega članka je posvečenih hvalospevu na Okrajno bolniško blagajno, ki se zopet imenuje „eden najvzornejših na avstrijskem jugu“, pri katerem je vse v „najpopolnejšem redu“, proti koncu pa je par odstavkov, v katerih blagajna daje „pojasnila“ glede Štefeta in Podjeda. Ta „pojasnila“ so imenitna, tako imenitna, da se bo eden ali drugi delegat menda vendarle ustavil in prijel za glavo videč, s čem vsem si ta blagajna upa na dan, računajoč na nevednost občinstva. Da je Pirčeva in Kokaljeva predrznost velika, to že zdavnaj vemo. A da se tadva človeka tako predrzno znata delati norca iz svojih lastnih pristašev, to se bo temu ali onemu delegatu zdelo morebiti vendar malo predebelo.

Pravila blagajne § 7 in zakon o zavarovanju pravita, da je delodajalec odgovoren za to, da naznani pravočasno zavarovanju podvrženega uslužbenca pri blagajni, da se za tiste, ki so zavezani zavarovanju, začena pravica dobivati bolnišnino istega dne, ko stopijo pri kakem delodajalcu v delo, ne glede na to, ali so bili priglasi pravočasno ali ne. Tako pravijo pravila. Če je blagajna tedaj upravičeno sumila, da je bil Štefe priglasi šele, ko se je pojavila bolezen, bi bila blagajna morala zato prijeti delodajalca in od njega zahtevati pojasnil in eventuelne odškodnine — **pod nobenim pogojem pa ni imela pravice Štefetu odreči podporo** — in ker jo je odrekla, je kršila pravila.

Če se blagajna ne sramuje pisati v „Savi“, da je načelnštvo Štefetu moralo odkloniti podporo radi tega, ker je v mnogih slučajih blagajna konstatirala, da delodajalci prijavljajo svoje delavce šele potem, ko zbole, je to nezaslišana predrznost in za nas nov dokaz, da pri tej blagajni pravila ne veljajo nič in delata Pirc in Kokalj po svoji glavi kar hočeta in kršita pravila, kakor se jima zljubi.

Glede Podjeda pa je stvar ista. Tudi tukaj je blagajna kršila pravila, kajti po pravilih je

PODLISTEK.

Lambergar in Pegam — kdo sta bila?

Spisal P. Bohinjec.

V prvem zvezku „Slov. narodnih pesmi“ je dr. K. Štrekelj (str. 34) ponatisnil variante sloveče narodne pesmi „Pegam in Lambergar“. Marsikdo je že ugibal, kdo je bil ta Lambergar in kdo ta Pegam.

Pesem je nastala v sredi ali koncem 15. veka. P. Hicinger sicer pravi (Mittteil. 1859, str. 15), da spadajo taki boji, kakor se v naši pesmi opjevajo, v dobo ogerskih napadov v 10. in 11. veku. Vendar se že priznava, da se narodne pesmi spreminjajo, in stavi porod pesmi v dobo, ko sta Lovr. Paradajzar in Juri Lambergar, lastnika Altguttenberga in Neuhausa pri Trziču, osvobodila cesarja Friderika III. iz rok upornih Dunajčanov (1462) in je zato cesar povzdignil Trzič v trg (1492). Narodna pesem pa izrecno imenuje Kristofa Lambergarja, ki je bil sin Jurijev. Baron Zois in več drugih so bili mnenja, da je pesem zložil kak cerkven orgljavaec (aedituus), kar zlog pesmi razodeva.

Jurij I. Lamberg je kupil okrog l. 1396. grad Gutenberg pri Begunjah, njegov sin Jurij II. je pa kupil grad Kamen okrog l. 1436. (Schönlehnov rokopis. ki leži v Rudolfinu in Ljubljani, in Val-

vasor „Ehre“ XI., str. 550, trdi, da ga je kupil l. 1469. od Andreja pl. Khreig-a.) Brat njegov je bil prvi ljubljanski škof Žiga Lambergar. Jurij I. je imel namreč soprogo Katarino pl. Dietrichstein 8 otrok, (Dr. Gruden, „Zgodovina slov. naroda“ str. 292) Jurij II. pa je imel sinova Gašperja in Kristofa. (Kres, VI, 288, Parapat, Turški boji, Letop. Mat. Slov. str. 56.)

Gašper je bil poročen z Dorotejo pl. Schönberg in je slovel po turnirjih. Saj samo Valvasor (Ehre d. H. Krains XV., str. 366) našteva 85 junakov, ki so se z njim borili, med drugimi je bil tudi sam cesar Maksimilijan I. in Volk pa Vajkart Polheimski. Gašper je bil izza mladosti na cesarskem dvoru, vzgojen skupno s cesarjevičem Maksimilijanom I., ter je pokopan v ljubljanski stolnici.

O Kristofu pravi Parapat (ravnotam), da je bil leta 1457. z bratom Gašperjem, ki je bil poveljnik v Slovenski Krajini, v bitki pri Bizelju ob Sotli in da sta oba srečno prodrla turške tolpe. Kristof je bil tudi poveljnik narodni brambi za Kranjsko (Parapat, Letop. Mat. Slov., str. 63). Zupančič piše v svoji knjižici „Der Turnier zwischen Lamberg und Pegam“, da je Kristof prebival na Kamnu.

Kar smo doslej povedali, nam ne more vznjati nobenega dvoma, da je junak naše pesmi poprej označeni Kristof Lambergar, kar omenja tudi Dimitz (Gesch. Krains, II, 66), ki je pa mnenja, da je Kristof imel svoj grad „bei Stein“

(pri Kamniku), ne pa grad Kamen pri Begunjah. Zupančič nam to še bolj potrjuje, ko pravi, da se ona narodna pesem poje po vsem Gorenjskem, posebno pa v zgornjem delu dežele okrog grada Kamna, koder je Kristof prebival.

Težje je vprašanje, kdo je bil Pegam. Zgodopisci so doslej menili, da je ta Pegam češki general Ivan Vitovec, in so sklepali po tem, da ga Valvasor, popisujoč stensko sliko v gradu Kamnu (Ehre d. H. Krains, III., 548) označi za češkega velikana. Ali Valvasor še sam pristavlja, da ni našel svoje trditve pri nobenem piscu, ampak jo je posnel le iz narodne pesmi in se tedaj ne sme smatrati kot nezmotljiva resnica.

Bolj verjetno je moje mnenje, da je Lambergov tekmeč Pegam eden izmed Polheimov, in nabrže Žiga Polheimski.

Grofica Eleonora Lamberg mi piše, da sega Polheimov rod v 12. stoletje in je doma iz Welsa (Grieskirchen, Zg. Avstrijsko). — Vajkard II. Polheimski se je poročil s Katarino Lipniško (Leibnitz pri Mariboru), Erhard Polheimski je bil l. 1492. stotnik v Ptuj in poveljnik nižeavstrijskega polka, Andrej II. Polheimski je bil poveljnik v Radgoni († 1496.) in Žiga II. je bil l. 1475. kot oskrbnik Radgonski izbran za poveljnika Korošcev, Kranjcev in Štajercev v bitki pri Bizelju ob Sotli. Bitka (24. avgusta 1475) je bila za Slovence izgubljena in Parapat pravi, da so bili nesreče krivi nekateri nezvesti, ki so pobegnili iz boja. Žiga Pol-

jasno, da za tiste štiri tedne, ko se bolnik zdravi na stroške blagajne v bolnišnici, on sicer ne dobi nobene podpore, a če ima doma svojce, za katere mora skrbeti s svojim zaslužkom, pripade tem, t. j. svojcem, pod vsakim pogojem polovica bolnemu članu pristojne bolnišnice. Tako je in nič drugače. Zato konstatiramo, da je vse, kar navaja dotični članek v „Savi“, da bi opravičil blagajno glede njenega postopanja napram Podjedu, gorostasno zavijanje pravil, katerega merodajna oblast gotovo ne bo trpela, tudi če delegati na prihodnjem občnem zboru pljunejo v svojo lastno skledo in izrečejo dičnemu načelniku Okrajne bolniške blagajne Pircu in njegovemu zvestemu enakovrednemu drugu Kokalju za tako „tolmačenje“ pravil svojo globoko hvaležnost in priznanje.

Kranj v zastavah.

Pod naslovom „Pri nas in drugod“ piše socialno-demokratska „Zarja“ v zadnji pondeljki: Včeraj je bila v Kranju birma in ko se je škof pripeljal v četrtek v mesto, je bilo mnogo hiš okrašenih z zastavami in na trgu pred cerkvijo so bili postavljeni mlaji. Okrajni glavar Schitnik je mobiliziral uradnike, profesorje, učitelje in šolsko mladino, da so v družbi tercalk in veterancev delali štafazo pri sprejemu. — Tako pri nas! Drugače pa je na Češkem, nadaljuje „Zarja“: Občina Brozan je odklonila vsako sodelovanje pri škofovem sprejemu in ni hotela razobesiti zastav na občinskih poslopjih; vsled tega je žandarmerija na lastno pest razobesila zastavo na šoli in jo je morala stražiti pred nejevoljnim ljudstvom. Škof se je pripeljal, a volovska vprega z gnojnim vozom mu je zastavila pot. V Libohovicah je grof Herberstein dal postaviti slavoloke, a na cesti ni bilo ob škofovem dohodu razen duhovščine in brezobnih tercalk žive duše. — Drugi kraji, drugi običaji!“ vzklika „Zarja“ in hudo ji je, da ni pri nas tako kakor v libohoviškem okraju na Češkem.

K temu pristavljamo: Kaj bi šele „Zarja“ rekla, ko bi vedela, da je sam župan mesta Kranja, tega najbolj liberalnega mesta na Slovenskem, razposlal po slovo povabilom na vse občinske svetnike, da se naj udeležijo sprejema? Kaj bi šele rekla „Zarja“, ko bi vedela, da je k sprejemu prišel delat drenj tudi odgovorni urednik „Save“? Mož je vohal ljudi od gruče do gruče kakor lačen kužek po kuhinji. Sprejem ga je očitno veselil, kajti od same očaranosti je videl orle „s trobentami“. Kaj bi šele rekla „Sava“, ko bi vedela, da so se tudi dražestne gospodične nekaterih liberalnih veljakov udeležile škofovega sprejema, ne sicer na trgu med drugimi ljudmi, ampak s tem, da so z oken doli s svojim jako estetičnim smehom lepšale prizor. Kaj bi šele rekla „Zarja“, ko bi vedela, da so v nedeljo vse tudi najbolj liberalne trgovine in gostilne — n. pr. Sajovic (pri Bleiweisu), Chrobath, Peter Mayr — razobesile zastave.

heimski je bil od Turkov vjet, pa menda odkupljen, ker je bil še leta 1479. poveljnik v Radgoni je pozneje (1505) umrl kot poveljnik na Dunaju. — Leta 1888. je še živel 76 let stara grofica Polheimska, zadnja tega imena.

Polheimi, kakor Lambergi, so igrali koncem 15. veka zelo odlično vlogo pri cesarju in v slovenskih deželah. Needinost je vladala med njimi. Turnirji tisto dobo niso bili več tako idealni in vzrok turnirjev je bila zvečina „chercher la femme“. Tudi naša pesem pove nekaj takega.

Pa Krištof tako govori:
Za drugega pa meni ni,
Ko to, kar tebe mal' skrbi:
Za tvojo židano gospo,
Ki tako mlada vdova bo.
Ne veš, da men' dopadla bo?

Narodni pesnik je pač dobro poznal razmere.

Needinost je vladala med poveljniki ob Sotli. Žiga Polheimski je bil od Turkov vjet, Krištof Lamberg se je rešil. Polheimovci so bili pristaši Vitovca in celjskih grofov, Lamberg je branil Celje in cesarja. Vitovec je premagal avstrijske čete, ki so jih vodili tudi Polheimovci in ki so celo pobegnili. Vitovec je prišel večkrat na Kranjsko, tudi v Radovljico je Lamberg zbežal pred njim. Ta antagonizem med Lambergi in Polheimovci je trajal tedaj že več desetletij in cesar je delil razne svoboščine kranjskim vitezom, ki so bili udani cesarju (Trdina, Zgod. slov. naroda, str. 61).

Pirc pa je še celo hotel, da bi tudi z mestne hiše v nedeljo vihrala zastava. Temu pa se je odločno uprl župan, menda zaradi tega, ker ga je par dni prej g. Pirc tako energično „v roko vzel“ radi povabilne pole na občinske svetnike, da je župan potem sam „pozabil“ priti k sprejemu.

Torej v nedeljo je bil ves Kranj v zastavah: „Poglejte, pogledajte, saj pri Plevežu tudi visi zastava. Pa pravijo, da je liberalci,“ take in enake besede je bilo slišati po mestu. „Pa „Sava“ je tudi pisala, da je samo tretjina hiš v zastavah. To je lagala!“ je trdil drugi. Tretji pa je rekel: „Seveda je lagala, kdaj pa ne laže?“ In tako se je govorilo naprej, dokler ni pristopil neki meščan, ki jim je to pojasnil takole: „Je že res, da imajo danes tudi te hiše zastave. V četrtek, ko so se škof pripeljali, jih pa ni bilo. Pravijo, da so jih najprej hotele razobesiti, da pa je poslanec Pirc toliko časa nanje pritiskal, da so se udali. „Ja, pa ne bomo imeli nič zaslužka, botri in botre: bodo marali pri nas kupiti, če pokažemo, da tako mrzimo škofa, ki je prišel delit sv. birmo, da še zastav ne maramo razobesiti,“ so ugovarjali. „Je že res, je že res,“ je mencal Pirc v zadregi. Blagorodni gospod deželni poslanec Ciril Pirc ima namreč tudi sam štacuno, kjer prodaja v svojih prostih urah, kolikor jih ne presedi pri slavnem Kreditnem društvu, cvrni in vse sorte drobnarijo. Zato ga je ta opazka spravila v nemalo zadrego. „Kaj storiti?“ je premišljal. Po kratkem preudarku so skupno takole uganili: „Dobro je! V četrtek ne razobesimo zastav, ampak šele v nedeljo. Tako pokažemo, da škofa ne maramo, ljudje bodo pa v nedeljo vseeno drli k nam, ker bodo mislili, da smo tudi mi z drugimi vred v Kranju škofu na čast razobesili zastave.“ Pirc je bil s tem zadovoljen in kranjski liberalizem rešen, ne da bi se bilo treba komu bati. — Seveda, ko so ljudje za to zvedeli, so to „maniro“ primerno ocenili. „Torej taki so kranjski liberalci! Škofa sovražijo! A za naše groše se pa le boje!“ Tako je bilo splošno mnenje.

Kajne, dragi čitatelj, pri nas v Kranju ni sicer tako kakor v Libohovicah. Z gnojnim vozom si upajo kranjski liberalci večinoma samo po noči na cesto. Liberalno pa je vsekako.

Gospodarstvo.

Izvoz in uvoz živine in mesa v naši državi.

O tem prinaša Slovenski Trgovski Vestnik sledeči pregled.

Izvoz živine iz naše države je v preteklem letu presegal uvoz v državo za kakih osem milijonov kron. Izvoz je namreč znašal okroglo 35 milijonov kron, dočim se je uvozilo živine le za kakih 27 milijonov. Izvoz se je proti letu 1911 izdatno povečal, ker je poskočil od 34.618 glav klavne živine na 68.224 glav oziroma od trgovske vrednosti 20.587.777 K na 35.388.449 K. V prvi vrsti se je živina izvažala na Nemško, in sicer 50.334

goved (l. 1911 19.138) in 3921 ovac (l. 1911 1433), ker je cena na nemškem trgu poskočila tako, da se je kljub visokim cenam v naših deželah še vedno izplačalo izvažati na Nemško. V Italijo se je izvozilo 3042 glav goveje živine, v Švico pa 7439 ovac. Poprešnja leta se je v Švico prodalo več tisoč govedi, lansko leto pa le par glav. Izvoz prešičev je v zadnjih letih sploh tako nizek, da komaj pride pri živinski bilanci v poštev. — Mesa (svežega in izdelanega) se je leta 1912 izvozilo okroglo 22.019 meterskih stotov v trgovinski vrednosti 5 1/2 milijona kron. Izvoz svežega mesa se je izdatno zmanjšal proti letu 1911, dočim se je gnjati in klobas izvozilo več nego prejšnje leto. Največ mesa se je izvozilo na Francosko.

Uvoz živine je istotako kakor izvoz leta 1912 izdatno poskočil proti letu 1911, v katerem letu se je pa tudi že za kakih 15 milijonov kron več uvozilo nego v prejšnjem letu. Uvoz klavne živine je znašal v letu 1912 namreč 120.295 glav v trgovinski vrednosti 27.308.623 K, to je za 17.219 glav oziroma v trgovinski vrednosti 9 milijonov kron več nego v letu 1911. V uvozu prednjači Srbija s kontingentom 15.000 glav živine in 50.000 prešičev, ki so se smeli zaklani importirati. Iz Rumunskega je prišlo 7614 glav govedi in 4237 prešičev, iz Italije 11.364 govedi (l. 1911 le 75). Tudi iz Nemčije je prišlo 6233 goved iz Švice 4138 in iz Nizozemske 1677 glav. To je ponajveč plemenska živina in teleta, s katerimi naj bi se zboljšala domača prireja. — Mesa (svežega in izdelanega) se je v preteklem letu uvozilo 53.018 meterskih stotov v vrednosti 7.479.188 K. Od tega zneska odpade samo na Srbijo samo 48.000 q, s čimer se je za argentinsko meso dobil veliko boljši nadomestek.

DOPISI.

Iz Tržiča. 2. maja. Kako Tržič premilostnega gospoda knezoškofa spoštuje in ljubi, je pokazal včerajšnji vsprejem. Ves trg je bil na nogah. Gospodje Gassner, Globočnik in Jeglič so se peljali Presvetlemu naproti do Zadrage. Raz hiš plapolajo mogočne zastave. Pred šolo je bil pozdrav šolske mladine, ki je napolnila vso ulico. V imenu zbranega učiteljstva je pozdravil g. ravnatelj Kalinger. Pred župniščem so stale deputacije. Ker je bil g. župan Ahačič zaradi bolehnosti zadržan, je v imenu tržiškega občinskega zastopa pozdravil g. podžupan in za njim g. Ankele, župan od Sv. Ane, in zastopnik od Sv. Katarine. Krasne pozdrave so potem izrekli zastopniki izobraževalnega društva Sv. Jožefa in njegovega ženskega odseka, nadalje zastop „Orlov“, „Gasilnega društva“ ter dekliske in ženske „Marijine družbe“. Dobro uspeša manifestacija je dokazala, da se ogromna večina tržiškega ljudstva trdno drži Cerkve. Zastopnice družb so Presvetlemu poklonile lepe šopke in še lepše spomene, v katerih so bile duhovne cvetke.

Bled. Dne 25. maja t. l. ob 9. uri dopoldne priredi obrtna zadruga na Bledu preizkušnjo obrtnih vajencev. Vsi vajenci, kateri so učno dobo dovršili, naj vložijo pismo prošnjo na obrtno zadrugo.

Iz vseh dosedanjih izvajanj lahko postavimo zgodovinsko podmeno o naši narodni pesmi:

1.) Lambergar je Krištof Lamberg Kamenski, poveljnik narodni obrambi kranjski, Pegam pa štajerski Žiga Polheim, sovrstnik in protivnik Lambergov, stotnik Radgonski in poveljnik nižavstrijškega nemškega polka.

2.) Krištof Lamberg, zadnji kranjski vitez in sovrstnik cesarja Maksimilijana, predstavlja vrhunec in cvet kranjskega viteštva, Pegam pa predčuje nesrečonosnega, zaničevanega, starega, a vedno v novi obliki se porajajočega sovražnika slovenskega naroda od pasjeglavih Obrov do gologlavih Turčinov.

Tako moj problem!

Kdor ve pa kaj druž'ga,
Naj reče, odkod. (Val. Vodnik).

Valvasor (III., 448) imenuje tiče pegame „böhmische Vögel“. Ti tiči pa se češki imenujejo „brkoslavi“, ne pegami. Pegam je namreč neukreten, severen tič s čopom, požešen, zahaja le redko v naše kraje, se da lahko vjeti, je rad v družini in neumen (Erjavec, živalstvo, 1864). Narod je nerodnega in najvignega tiča s severa primerjal neukretnemu velikemu s severa in ga nazival Pegama nasproti domačemu spretnemu junaku Lambergu. Saj pri suličanju v turnirjih ni odločevala samo moč Goljatova ali Polifemova, ampak tudi spretnost Davidova ali Odisejeva.

Pegam pa se naziva nemški tudi „Pestvogel“, to je tič, ki napoveduje kugo (Avstrijsko) ali „Todtenvogel“, ki napoveduje nesrečo: vojsko, kugo, smrt (Štajersko). Tudi „Pferfervogel“ ga kličejo Nemci, ker ima dišeče okusno meso.

Dogodki na Balkanu.

Črna Gora noče iz Skadra. — Essad paša se je oklical za albanskega kneza. — Avstrija zahteva, da velesile Črnogorce poženejo s silo iz Skadra, sicer stori to sama.

V noči med 21. in 22. aprilom so napadle črnogorske čete trdnjavo od vseh strani. Obstreljanje je bilo strahovito. Sledeče jutro so poizkušali Turki zadržati napredovanje črnogorskih čet, toda brezuspešno. Okoli desetih dopoldne se je opazilo veliko vrvenje med turškimi četami posebno v mestu. Nato je poslal Essad-paša parlamentarja k glavnemu črnogorskemu komandantu, prestolonasledniku, da mu ponudi predajo, proseč ga zaeno, da se mu dovoli neposredno se obrniti na kralja s prošnjo, da sme zapustiti Skader pod orožjem. Kralj je dovolil hrabremu branilcu Skadra, da odide vojska oborožena iz mesta in da se ji izkažejo vojaške časti.

S tem, da je padel Skader v roke Črnogorcev so prišle velesile v nemalo zadrego. Njihov sklep, storjen že teden prej v Londonu na zahtevo Avstrije, se je glasil, da mora Skader postati albanski. Zato so velesile poslale kmalu potem, ko je Skader padel, na kralja Nikito posebno noto, v kateri pravijo, da se bo moral Skader v najkrajšem času izprazniti in izročiti velesilam, katere predstavljajo komandanti mednarodnega brodovja.

Ta nota je bila izročena črnogorski vladi o pravoslavni velikonočni praznikih (pretekla nedelja in ponedeljek). Črnogorski delegat Popović v Londonu je dobil naročilo, naj proti tej kruti in krivični zahtevi pri velesilah protestira. Oficijelno pa črnogorska vlada ni takoj odgovorila. Vse kaže, da bo ta odgovor tak, da Črna Gora zlepa ne zapusti nikdar več Skadra. Kralj Nikita hoče iz Skadra napraviti svojo novo prestolnico in je menda pripravljen tudi z oboroženo silo braniti, kar je z orožjem zavzel.

Dne 28. t. m. je prišlo vmes nekaj novega. Essad paša bivši poveljnik turške posadke v Skadru, se je v Lešu proglasil za albanskega kneza in imenoval Djavid pašo, ki koncentriral turške čete v Albaniji, za vojnega ministra. Essad priznava nad novo kneževino nadoblast Sultana, sicer pa hoče biti v vsem samostojen vladar.

Ta vest je vprašanje Skadra še bolj zapletla. Pokazalo se je namreč, da je kralj Nikita z Essad pašo kot novim poglavarjem Albanije, pod turško suvereniteto, sklenil pogodbo, o koje vsebini se natančno ničesar ne ve, pač pa veliko kombinira. Gotovo pa je, da je Essad paša sklenil z Nikito pakt v sporazumu s turško vlado. In če pomislimo, da Mladoturki v Carigradu hudo rabijo pomoči balkanske zveze in njene matere Rusije ne bo težko uganiti, da tiči za vsem tem Rusija. Essad paša ima tako zelo močne zaščitnike.

Posebno Avstriji in deloma tudi Italiji pa ta razvoj reči prav nič ne ugaja. Avstrija je zato pritiskala na konferenci veleposlanikov v Londonu z vso silo na to, da se kralj Nikita prisili na en ali drug način, da zapusti Skader. Avstro-ogorski poslanik je predlagal v ponedeljek, naj se sklenejo nasilna sredstva proti Črni Gori, ako bi se ne udala. Angleški, ruski in francoski poslanik so se pa temu protivil, češ, da kralj Nikolaj ni še sploh ničesar odgovoril. Neki poslanik tripelentente je dejal, da bi bilo najboljšje, če bi se priznala Črni Gori konpenzacije. A tega ne mara Avstrija. Poslaniki so se tako razšli, ne da bi bili kaj sklenili. Zato se je Avstrija odločila, da sama nastopi na svojo pest proti Črni Gori in prepusti velesilam, če se ji hoče katera pridružiti ali pa ne. Na vsak način pa se Avstrija ne bo dala več „vleči“, da bi se rešitev tega vprašanja avlektal in bi Črnogorci imeli čas, da se v Skadru utrdijo in vse pripravijo za novo borbo proti tem, ki bi jim hoteli Skader vzeti iz rok. Včeraj se je vršil v Londonu nov posvet veleposlanikov, kjer je Avstrija povedala, da hoče odločno sama nastopiti z orožjem proti Črni Gori, če velesile ne marajo skupne akcije. Kaj so velesile rekle na to, sedaj, ko to pišemo, še ni znano. Položaj pa je silno resen. Kajti če bo Avstrija udarila na Črno Goro, sama ali pa tudi v družbi z Italijo, iz tega nastanejo lahko nove nevarnosti za našo državo. Več kot dvomljivo je, če bodo sosednje države, osobito Srbija, mirno gledale, kako bo Črna Gora zadavljena. Avstrija se nadeja na Italijo. Italija pa zlasti v albanskem

vprašanju pač ne more biti resna zaveznica, ker tekmuje z Avstrijo za vpliv na Balkanu. Iz morebitne skupne akcije in Albaniji se lahko čez noč pojavijo najhujša nasprotja in potem bo Avstrija poleg Rusije in Balkana imela na vratu še Italijo. A vprašanje je tudi, če bo Rusija mogla ostati pri strani. Že sedaj ima ruska vlada strašne težave, da vzdrži miroljubno politiko napram naši državi. V bodoče bo to še težje. Zato moremo na dogodke, ki se bodo odigrali te dni na našem jugu, gledati le z največjo skrbjo.

To in ono.

Kaj bo dosegla Avstrija? S svojim ostrim nastopom proti Črni Gori bo Avstrija dosegla, da se bodo spoprijaznile in zvezale vse balkanske države. Poroča se že, da so Srbi poslali odpisništvo štirih mož v Sofijo, ki ima namen izravnati vsa nasprotja, ki so se zadnji čas pokazovala med Srbijo in Bolgarijo. Srbi in Črnogorci itak drže skupaj kot ena vrh. Tudi so se naenkrat ublažile napete razmere med Grki in Bolgari in odnosi postajajo prijateljski. Romunija nič več ne rožlja z orožjem proti Bolgariji in še celo Turčija je baje sklenila, da bo potrdila bivšega skaderskega poveljnika Essad-pašo za kneza Albanije in da in da bo sama pristopila balkanski zvezi. Ko bi bila Avstrija kazala balkanskim narodom svoj čas bolj prijazno lice, bi tega pač ne bilo, da je sedaj osamljena. Najbolj žalostno pa bo, če bo Avstrija morala nastopiti proti Turkom in Albancem, ki so bili Dunajčanom doslej zelo zelo pri srcu. Splošno mnenje je, da Berchtold nima srečne roke.

Skader slovanski. „Glas Črnogorca“ piše, da je bil Skader nekdanj slovanski. Bil je prestolnica prvega srbskega kraljestva Vojislavičev in pozneje glavno mesto Zete, ki je bila srbska neodvisna država. Ko je Skader postal turški, je ljudstvo ostalo po narodnosti srbsko. Na Cetinjah se je pred 400 leti ustanovila prva srbska tiskarna in v Skadru se je napravila druga srbska tiskarna v 16. stoletju. Turško gospodstvo ni moglo Skadru vzeti srbskega narodnega značaja, šele arnavske tolpe so izgnale Srbe iz Skadra. Črnogorci hočejo imeti Skader iz političnih in gospodarskih oziror.

Kaj bo z Albanijo? V Trstu se je mudil že dalj časa princ Bil Doda, ki je, dje časa bival v Italiji in se sedaj vrača v Albanijo. Izrekel je svoje mnenje, da je zadnji čas, da Avstrija sama, ali pa v zvezi z drugimi velesilami zasede Albanijo. To pa zaradi tega, ker Albanija še ni dozorela, da bi se sama vladala. Ako je ne zasede kaka tuja velevlast, bi bili vedni boji med rodovi, kakor tudi med Turki in kristjani. Le močna tuja vlada bi mogla ukrotiti divje Albance. Najprej je treba zasedeti deželo potem pa šele misliti na to, da se ji da kralja. Da bi Albanijo vladal Albanec, do tega je še daleč.

Senzacionalna vest. Kakor nam poroča Singer Co., akcijska družba šivalnih strojev, bo videti prihodnji teden v tukajšnji podružnici na Glavnem trgu št. 119. zanimivo delo na nove vrste šivalnem stroju „66“. Kolikor nam je bilo mogoče poizvedeti, izdelovali se bodo pred oči občinstva na nove vrste „66“ rodbinskem šivalnem stroju krasni vporabljeni predmeti, katerih naprava se ima zahvaliti smiselno napravljenim novim aparatom, kateri so temu stroju pridejani, ter je potrebno temu le par minut časa. Pred oči gledalca napravile se bodo otročje kapice in oblekice s krasnim efektom, kateri vzbujajo radost mladih gospodinj. Beli predpasniki, ovrtniki, bluze, klobučki iz čipk in veliko drugih krasnih in koristnih vporabljenih predmetov, kateri kažejo kako eksaktno Singer „66“ šivalni stroj z njegovimi praktičnimi aparati deluje, bodo v kratkem času napravljeni. Pri tem je pa vporabljenost aparatov, pri katerih se ne potrebuje nobene posebne izvežbanosti, lahko in v kratkem času napravljeni. Učiti in se vsako odjemalke od tvrdke Singer Co. radovoljno z uporabo istih seznaniti. Da Singer „66“ šivalni stroj, ne samo krasno šiva, temveč tudi krpa nogavice in perilo, kakor tudi umetno veže, je obče znano in torej samo ob sebi razumljivo, da je vroča želja vsake dame, da bi bila v posesti Singer „66“ šivalnega stroja, kateri se opravičeno lahko zaznamuje, kot najpopolnejši rodbinski šivalni stroj sedanjosti.

NOVIČAR.

Veleč. g. dr. Fr. Perne, profesor na kranjski gimnaziji, je imenovan knšk. konzistorijalnim svetnikom.

Vozni red za gorenjske železnice. Današnji številki smo priložili vozni red za gorenjske železnice, veljaven od 1. maja. Kdor izmed naročnikov ga ne bi prejel, naj ga reklamira.

K zadnjemu shodu v Ljudskem domu. V „Savi“ mi nekemu prav, da je na zadnjem shodu v Ljudskem domu povedal dr. Pegan par resnic o nekem tukajšnjem liberalnem odličnjaku, ki ga vsi poznajo. Pravi, da bi tega ne bil imel storiti, ker ga ščiti imuniteta. Na, ta je pa lepa! Dr. Pegan vpraša dotičnega pisca, ki preti s pasjim bičem, kakšen bič zasluži recimo udje razsodišča tiste Okrajne bolniške blagajne, ki dobro vedo, da proti njihovu odluku ni nobenega priziva, delajo revežem krivico. Na to naj pisec odgovori!

Štefe in Podjed sta vložila pritožbo na c. kr. okrajno glavarstvo. Podjed je še sedaj bolan in živi v skrajno bednih razmerah.

Nova tehtnica v Kranju? Zadnje čase je bilo čitati, da bo mesto vendarle zgradilo v Kranju še drugo, tako potrebno tehtnico. Stala bo baje pod mostom onstran Save nedaleč od mosta in kolodvora. Nas veseli, da so se mestni očetje slednjič vendar le udali. Vendar pa bo naše veselje popolno šele takrat, kadar bodo to drugo tehtnico res začeli delati. Tega pa danes še ne moremo poročati. Upamo pa, da bodo svečano po listih oznanjeno obljubo držali, in ne zopet snedli dano obljubo, kakor že večkrat.

Huda ura. Zadnji ponedeljek proti večeru se je okoli Kranja hudo bliskalo. Pri Prebačevem je na polju strela omamila neko žensko (Mlinarjevo) in toča je šla v črti od Senčurja čez Premskovo, kjer je na nekaterih setvah napravila precej škode.

Nova postaja. Dne 1. maja t. l. se odpravi med postajama Ribnica in Kočevje na progi Grosuplje-Kočevje v km 38-737 ležeče postajišče Lipovec za osebni in prilajni promet. Prometni časi vlakov, ki se ustavljajo v tem postajališču, so objavljeni v voznih redih, ki veljajo od 1. maja t. l. Vozne listke izdaja čuvaj postajališča; prtljaga se odpravlja proti naknadnemu plačilu pristojbin.

Občinski odbor mestne občine Škofja Loka je v svoji seji dne 28. aprila t. l. enoglasno izvolil za častne občane gospode: deželnega glavarja dr. Ivana Šušteršiča, deželnega odbornika dr. Evgena Lampeta in drž. poslanca prof. Evgena Jarca.

Prvi letošnji roj čebel je dobil v soboto, dne 26. aprila gosp. Ivan Lokar, nadučitelj v Spod. Hrušici pri Ljubljani.

Osebnosti. Č. g. Mihael Barbo, župnik v Smedniku in kn. šk. duhovni svetnik, pojde v pokoj in se naseli v Zalogu pri Cerkljah. Župnijo Smednik je dobil Nikolaj Stazinski, župnik na Črnučah.

V Beljaku je ljubljancin Ahačič ranil z nožem svojo ženo, zaklal dva otroka in se potem ustrelil v usta.

Mali trgovci in obrtniki kot porotniki. Radu se zgotovi, da so mali trgovci in obrtniki, ki delajo le sami ali le z vajenci, izžrebani kot porotniki. Vsled tega trpe njih podjetja občutno škodo, zlasti če trajajo porotne razprave več dni ali cel teden. Gremij dunajskega trgovstva se je zato obrnil na višje deželno sodišče s prošnjo, naj se pri sestavi porotniške liste na to ozira in izpusti take male trgovce, ki so vsled izvrševanja porotniške dolžnosti gospodarsko zelo oškodovani. V rešitvi te vloge se je obljubilo, da se bo pri sestavi porotniške liste čim najbolj na to oziralo.

Vloga pravi med drugim: Današnje pridobitno življenje zahteva intenzivno delovanje malega trgovca. Kjer podjetnik sam dela in je brez nametencev ali le z nekaterimi, povzroči njegova odsotnost od obrata za delje časa občutno škodo, to tem bolj, ker si more tak podjetnik le redko ali pa z velikimi žrtvami dobiti kako pomožno moč, ki je pa kljub temu nepopolna. Za podjetnike torej, ki nimajo osebja, ali le tako osebje, čigar delo ni nikakšno nadomestilo za njega, pomenja izpolnjevanje porotniške dolžnosti občutno gospodarsko škodo. To dejstvo vpliva pa tudi slabo na zmožnost dotičnika za izvrševanje porotniške službe, kajti izključeno je, da bi se človek, ki nemirno in s skrbjo misli na svoj obrt, ki ga je pustil na cedilu, z osredotočeno pozornostjo posvetil svojem poslu kot sodnik. To so težki pomisleki, ki jih je treba uvaževati.

Človeška čežnja v potoku. Pri urejevanju potoka Pišence so delavci blizu postaje Kranjska gora našli na bregu dobro ohranjeno človeško čežnjo. Uvedla se je preokava, ki pa dosti še ni ničesar dognala.

Kako se spozna vnetje slepiča. Znaki te nevarne bolezni so predvsem: 1. nenadna bolečina v spodnjem delu desnega trebuha med popkom in kolkom; 2. nenavadna vročina; 3. slabost in bljuvanje; 4. na spodnji del desnega trebuha omejena napetost trebušnih mišic, da se čuti trebuh trd kakor deska. Če se pojavijo ti znaki, tedaj naj bolnik takoj gre k zdravniku. Le hitra operacija ga reši smrti.

Na Malti je bil na evharističnem kongresu č. g. Josip Lavtižar, župnik v Ratečah.

Važna preosnova naše deželne brambe. Tiste domobranske polke in polke deželnih strelcev, ki so določeni za to, da mejo stražijo, bodo razpustili. Bataljoni teh polkov postanejo kakor lovski bataljoni samostojni in jih bodo za to določeni častniki nadzirali. Pri nas bodo pri tej preosnovi prizadeti domobranski pešpolk v Celovcu št. 4,

domobranski pešpolk v Ljubljani št. 27 in deželni polki strelcev št. 1, 2 in 3. Domobrankska polka št. 4 in 27 se iznova ustanovita, in sicer bosta začetkoma šlela dva batajona.

Važno za gospodarje oziroma stariše. Oni, letos k vojakom potrjeni brambni obvezanci ali njih svojci, ki nameravajo prositi za kako ugodnost v izvrševanju vojaških dolžnosti, pa tega še niso storili, se v njih lastno korist s tem opozarjajo, da to nemudoma store in sicer je vlagati prošnje za priznanje ugodnosti po §§ 30. (posestniki podedovanih kmetij) 31 (vzdrževalci rodbin) 32 brambnega zakona, (posestniki kmetij ali vzdrževalci rodbin, kjer manjka vseh pogojev §§ 30. ali 31.) najpozneje do 30. julija t. l. in prošnje za priznanje ugodnosti po § 37. bramb. zakona (premostitev v nadomestno rezervno kot „številni“) pa najpozneje do 15. septembra t. l., sicer bode prepozno.

Na tedenski semenj v Kranju dne 28. aprila je bilo prignanih: 137 glav domače govedi (za mesarja 75), 4 telet, 00 glav bosenske govedi, hrvaške govedi 11 in 3 prašiči ter 0 domačih koz in 0 domačih ovac. — Za kilogram žive teže: za pitane vole 94 v, za srednje pitane vole 86 do 90 v, za nepitane 82 do 84 v, za hrvaško goved 90 v, za teleta 106 K, za pitane prašiče 1 K 24 v, prašiči za rejo 2 K 20 v. — Za 100 kg pšenice 24 K; rž 23 K; ječmen 22 K; oves 23.— K; koruza 22-00; ajda 23 K; proso 21 K; krompir 6 K 50; fižol (rdeč) 28 K, koks 32 K; detelja 2-00 K; drva (trda) 18 K, drva (mehka) 10 K, maslo 3-00 K, jajce 5 v, seno 7-00 K, pšenična moka 36 v, kaša 32 v, ješprenj 30 v.

Godovi prih. tedna. Nedelja (4.) sv. Florjan; pondeljek (5.) sv. Janez; sredo (7.) sv. Stanislav; četrtek (8.) sv. Mihael; petek (9.) sv. Gregor; sobota (10.) sv. Izidor.

Koliko stanejo časninarska poročila z bojnega polja? Veliki časniki imajo sedaj na Balkanu štiri do šest poročevalcev, katerih vsak dobi od 1400 do 24000 K na mesec. Poročevalec na morju mora imeti svoj parnik in dobi zato mesečno 24.000 K. K temu pridejo še velike pristojbine za brzojavke. V rusko-japonski vojski je stala pri nižanih cenah ena beseda K 2-30, pri hitrih poročilih pa K 5-80. Malo vojno poročilo stane 600 K, obširnejše poročilo o kaki bitki pa 6000 K. V burski vojski je znašalo brzojavno poročilo o bitki pri Elandslaagt 7800 K.

Koliko se je leta 1911 v Avstriji plačalo osebno-dohodninskega davka. Osebno-dohodninski davek je moralo plačati leta 1911 v Avstriji 4.235.701 oseb, 14-9 odstotkov vsega prebivalstva. Dohodki vseh teh oseb so bili proračunani s 5382 milijoni kron, okroglo 400 milijonov več kakor leta 1910. Plačal se je osebno-dohodninski davek v znesku 93.200.000 kron in se je za 7.700.000 K povečal. Na Kranjskem se je plačalo 740.000, na Štajerskem 3.970.000, na Koroškem 820.000, v Trstu 2.180.000, v Istri 470.000, na Goriškem 360.000 in v Dalmaciji 450.000 K dohodninskega davka.

7000 let staro mesto. Ameriški inženir in arheolog Lafavet poroča, da je našel v Arizoni sledove kulture, ki so starejši ko 7000 let. Po njegovih podatkih se nahajajo blizu mesta Phönixa zapadno od Tonto-zaliva na nekem vrhu Mazatazalskega pogorja razvaline starodavnega mesta, ki dokazujejo, da je v predzgodovinski dobi živel tam visoko kulturni narod. Lafavet je našel med drugim bombažev izdelke in sklepe iz tega, da je morala imeti Arizona enkrat čisto drugačno klimo, kakor jo ima sedaj, ker se, kakor daleč sega zgodovina, v Arizoni ni nikoli pridevalo bombaž. Lafavet je našel dalje glinaste izdelke in zidne slike religiozne vsebine, ki pričajo, da so bili neznani prebivalci mesta častilci solnca.

Pouku in zabavi.

Iz Tržiča na Vestfalsko.

Spisal Viktor Čadež.

(Dalje.)

Kako sežigajo mrliča v Curihu in drugo.

V Curihu je bila moja prva pot v društveno hišo katoliških pomočnikov. Neprecenljiva dobrota za katoliške mladeniče so po nemških mestih take hiše. Imajo jih po vseh večjih mestih. Tu najdejo mladi fantje zavetje pred izprijenim svetom. Večinoma so v njih tudi kapelice za domačega duhovnika. Zdi se ti, kakor da si doma, če prideš na tak kraj. Da sem se v Curihu ustavil, je bila vzrok moja radovednost, videti krematorij, zavod, kjer sežigajo mrliča. Saj mesto samo pač ni vabljivo za katoličana. Krasno nekdanjo katoliško katedralo so ugrabili krivoverni cvinglijanci, ki imajo še danes v mestu velikansko večino in prav ti so jako strastni. In če še veš, da je to mesto zatočišče vseh revolucionarjev in nepridipravov, boš kmalu izgubil veselje veliko se ondi

muditi. Tako sem tudi jaz gledal, da sem čimprej prišel „v druge kraje, druga mesta.“

Torej v krematorij! Zidan je krematorij koncem centralnega pokopališča, visok je približno za enonadstropno hišo. Na pročelju stoji velik napis „Crematorium“. Pozvonim. Precej mi pride odpirat mlad možki, z zavihanimi rokavi, brez suknje, očitno nižji uslužbenec sežigališča. Komaj se zavem, že stojim pred pečjo, v kateri sežigajo mrliča, pred njo pa pokrita rakev z mrličem! Hitro plačam vstopnino (50 centimov — 48 vinarjev), in ed tem pa uslužbenec zaklene vrata, pri katerih sem prišel noter. Odkaže mi sedež in me prosi, naj nekoliko počakam. Ko sem sedel, je že odšel iz te dvorane v spodnje prostore kuriti peč. Tako sem srečno ostal čisto sam, izhod zaklenjen, za tovarišijo sem pa imel mrliča. Zakaj neki je za meno vrata zaklenil? Ali bi me morebiti rad spekel? Ker sem hodil vedno oblečen kot katoliški duhovnik, me je gotovo kot takega poznal. Najbrže je zagrizen cvinglijanec, kakor večinoma vsi ondotni prebivalci. Kaj pa, če me mrcina sedajle zgrabi in potisne v peč, mesto mrtvega enkrat enega živega? Kdo bi izvedel zame, kako sem končal, ko ni nikjer nobene priče? Take misli so se mi podile po glavi, ko sem moral čakati. Takrat bi mi bil prijal tovariš, pa kaj sem hotel?

Čez kakih pet minut jo vendar primaha sežigalec. Malo postrani sem ga gledal, kdaj bo pljunil v roke, me prijel in za vedno naredil konec mojemu potovanju. Začel mi je razlagati ves proces sežiganja ter mi je razlago tudi nazorno razkazoval. Peč, kakor jo imajo ondi, je dolga kake 3 m in stoji približno 1 1/2 m visoko od tal. Spredej so vratica, pred njimi pa prostor, kamor se položi rakev. Tam opravi krivoverški duhovnik molitve za rajnega. Po končani molitvi odpro vratica, mrliča potisnejo v peč, in v par urah ostane od mrliča pepel in nekaj ožganih kosti. Te kosti zbero potem v čisto majhno rakev, „Urne“ jo imenujejo Nemci, to zakopljejo na pokopališču ali pa jo denejo v dolbino, ki jo napravijo v dvorani, kjer se nahaja peč. Od zadaj sem pogledal skozi majhno odprtino v peč, ki je bila vsa razbeljena. Menda rabijo toplote do 1200° C. Domačinom mesto samo plača stroške sežiganja, za zunanje pa znašajo stroški krog 125 frankov za vsakega mrliča. Leta 1910 so jih sežgali okoli 500. Moj mentor me je vabil, naj počakam še pol ure, tedaj da bodo sežgali mrliča, ki je pred pečjo. Ponudbo sem hvaležno odklonil, ker je po poročilu očitno nekaj stašnega, gledati v peč, ko se začne sežiganje. Ravno sem odhajal, ko so že prihajali sorodniki umrlega z venci. Kako sem se oddahnil, ko sem stopil na prosto! Misli sem si: nasprotniki cerkve se tako zavzemajo za to pogansko navado, sežigati mrliča, ker cerkev to prepoveduje. Ako bi cerkev zahtevala sežiganje mrličev, bi stavil, da bi nasprotniki na vse grlo vpili: Proč s cerkvijo, ki hoče mrliča sežigati! Da je le narobe, kakor cerkev pravi! Hvala Bogu, da pri nas kaj takega še ni dovoljeno.

Ogledal sem si še nekdanjo katedralo. Zunaj tako lepa, a notranjščina! Nikjer nobenih okraskov, nobene slike, nobenega oltarja, vse prazno! Tujci hodijo notri semtertja, kakor v kakem muzeju in se glasno pogovarjajo. Res, vsaka kriva vera sloni na kaki neumnosti. Kako drugačen občutek imaš, če stopiš v kako našo bogato ozaljšano, lepo poslikano cerkev. Cvinglijanska vera tega ne trpi. Šel sem tudi na stolp, odkoder se hitro pregleda vse mesto, ki ima tako krasno lego ob curiškem jezeru. Vsa ta lepota me spričo žalostnih razmer ni mogla mikati; hitel sem, da bi čimprej zapustil mesto. Prenočeval sem že v Bazileji (Basel), mestu, ki leži na severni meji Švice, tam, kjer se mogočni Ren obrne proti severu. Tudi tam me je pot peljala v hišo katoliškega društva „Borromeum“, kjer je bila ravno kinematografska predstava za mladeniče. Precej drugo jutro sem v kapelici te hiše maševal in potem zapustil Švico. Ko sem se poslavljaj od nje, sem se spomnil, kako slavo uživa Švica glede naravne lepote. Res je lepa, kolikor sem je videl, vendar če bi bilo treba ž njo primerjati našo lepo Gorenjsko, ne vem, na katero stran bi se odločil. Ali ne zaslužijo naši kraji, da bi jih mi sami bolj cenili in občudovali? Švico imamo doma.

Poslano.

Gospodu, ki je pisal o meni zadnjo soboto v „Savi“ in „Slov. Narodu“, se uljudno zahvaljujem za brezplačno reklamo, katero mi je napravil. Na podrobnosti pa ne odgovarjam, ker se s skritim dopisnikom nočem prerekati.

Spoštovanjem

Lovro Rebolj,

odločen pristaš „Slov. Ljud. Stranke“ v Kranju.

Novejša vesti.

Dunaj, 1. maja. Hartwig, ruski poslanik v Belgradu, ki vodi na Balkanu politiko, je dobil od ruske vlade velik red, veliki križ belega orla.

Dunaj, 1. maja. Tri ure so danes tu imeli posvetovanje zunanji minister grof Berchtold, vojni minister Krobatin in načelnik generalnega štaba Konrad. Vršil se bo danes še kronski svet. Strune proti Črni Gori so skrajno napete. Avstrija namerava zasesti zgornjo Albanijo in Skader, Italija pa Valono.

London, 2. maja. Včerajšnja konferenca poslanikov v Londonu ni nič gotovega sklenila. Razpravljali so o odgovoru Črne Gore, ki izjavlja, da Skader zapusti za primerne kompezacije. Konferenca se nato odgodila do ponedeljka. Avstrijski poslanik se v ponedeljek konference udeleži. Položaj se nekoliko ugodnejše presoja. Vse senzačne vesti so neresnične.

Hiranje - reditev.

Proti hujšanju po boleznih vsled slabega teka ali podobnega, se mora na vse načine boriti. Kdor se v teh trenutkih oprime Scottove emulzije, pride, kakor je že pokazala mnogokratna izkušnja, v dveh oziroma hitreje do cilja. Najprej povzroči

SCOTTOVA emulzija

stalen dober tek, vsled česar se toliko več je, kar že samo ob sebi povpešuje ojačenje. Drugič je pa Scottova emulzija nenavadno redilna in povzroči že sama v kratkem času ojačenje in reditev.

Ker se Scottova emulzija prireja iz izključno najčistejših in najboljših surovin, in učinkuje skozinsko zanesljivo, si je pridobila svetovno priznanje kot najboljša emulzija iz ribjega olja.

Cena originalni steklenici je 2 K 50 v. Dobi se v vseh lekarnah. Kdor pošlje 50 v v znamkah na SCOTT & BOWNE, G. m. b. H., in se sklicuje na ta časopis, dostavi se mu ena pošiljatev potom lekarno za poskušnjo.

Ste že pokusili kavo s Franckovo perl-ržjo, znamka „Perle“?

Ista ugaja tudi brez zrnate kave.

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in **Fr. Holzhacker**, konc. zobotehnik

V KRANJU
v Hlebševi hiši, nasproti ročovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan po 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne izven velikih praznikov na razpolago. 16 52—18

Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Za smeh in kratek čas.

Pri zasliševanju. Sodnik: „Kako ste vendar mogli odnesti težko železno blagajno?“ — Zatoženec: „Če Vam tudi povem, gospod sodnik, Vi tega ne izvršite!“

Užaljena nedolžnost. Gospod: „Zakaj jokaš, Julija?“ — „Kaj bi ne, ker me hočejo očrniti. Gospa trdijo, da sem tri srajce vzela, pa sta bili le dve!“

Poboljšanje. „Matije, kaj boš počel zdaj, ko si kazen prestal?“ — „Jaz bom to storil, kar nam je v ječi duhovnik priporočal: poboljšal se bom. Napraviti mislim malo trafiko. Seveda je treba za to par stotakov, kar me pa nič ne skrbi, v par tednih jih mislim nakrasti.“

Pravi vzrok. Tujec otroku: „Zakaj pa jokaš?“ — „Oče me je natepel?“ — „Zakaj te je pa?“ — Zato, ker je močnejši ko jaz!“

V šoli. Učenec: „Kaj pa je to „basen“?“ — Učitelj: „Basen je to, če na primer osel z lisico tako govori, kakor jaz s teboj!“

Izveden lekarnar. Matija: „Naš lekarnar je bolj izveden, kakor živinozdravnik!“ — Blaže: „Zakaj!“ — Matija: „No, on mi je nekaj dal za mojo bolno kravo in je dejal: Če to ne bo pomagalo, potlej ne pomaga nič. In res, še tisti dan je sivka poginila.“

Rabimo bauksit (Wocheinit)!

Kdo bi nas zalagal v veliki množini z njim?

Cenjene ponudbe pod „W. D. 8985“ na Rudolf Mosse, Wien I. Seilerstätte 2. 77 1

Pozor kolesarji!

Naznanjam, da sem prevzel letos zastopstvo za Puchova kolesa. Da so ta kolesa najboljša, to je že obče znano, torej kdor želi Puch-kolo, naj se name obrne. Imam pa tudi še druga cenejša kolesa iz tovarne Styria-Dürkop, tudi trpežna in lepa.

74-3-2 P. Bizjak, Kranj št. 102.

Lepo stanovanje

dve sobi, kuhinja, predsoba z vodovodom, klet, drvarnica in nekaj vrta je oddati takoj pri g. Skremlu v Kranju. 69 3

3 lepa stanovanja

po 3 sobe s pritliklinami, se oddajo v Kranju pod jako ugodnimi pogoji. 76 6 1

Naslov se izve v upravnishvu „Gorenjca“.

Zvonolivarna

Max Samassa

v Ljubljani

20 52-18

se priporoča za vli-vanje zvonov za zvo-nike z ubranim ter milodonečim glasom.

Do konca leta 1911 je razposlala 6887 ko-madov zvonov za zvo-nike v skupni teži od 2.674.508 kg.

Cerkveni svečniki in viseče svetilke (lustre), kanonske table v odgovar-jajoči izdelavi od težko lite medi in zelo trpežne snovi.

Proračuni in ilustrirani ceniki na zahtevanje brez-plačno in poštne prosto.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo **amerikanski umetni zobje** posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi **plombirajo zobje** 18 52-18 vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Millijoni uporabljajo proti kašlju hripavosti, kataru, zasliženju, krče-vitemu in hrznemu kašlju

Kaiserjeve prsne karamelo s tremi jelkami. 37 12-7

6050 not. over. izpričeval od zdravnikov in privatnikov zagotavlja siguren uspeh. Zelo prijetni in dobri bonboni. Paket 20 in 40 vin., doza 60 vin. se dobi pri KAREL ŠAVNIK, lekarna pri sv. Trojici v Kranju.

J. Zmet, Kranj

obl. izprašani zidarSKI moj-ster — strokovnjak se priporoča za prevzetje novih in popravov :: starih hiš.

Naprava vseh v stavbno stroko spada-jočih načrtov tehniških del in statičnih proračunov. Strokovna mnenja.

Zaloga in prodaja vseh vrst cementnih izdelkov. 49 8

Delo solidno. Cene konkurenčne.

Najvarnejše in najugodnejše se naloži denar v

4 1/2 odstot. pupilarno varnih zastavnih listih in komunal-nih zadolžnicah **Kranjske deželne banke v Ljubljani**

340 22

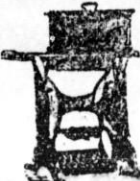
za katere jamči Kranjska dežela. — Komadi po K 100, 200, 1000, 2000 in 10.000.

Jakob Košmerlj

edina slovenska tvrdka te vrste v Trstu, ulica St. Martiri 11. Telefon 49 VIII. — Čekovni račun c. kr. pošt. hran. št. 121.805.

Priporočam slavnemu občinstvu veliko za-logo kave, čaja, južnega sadja i. t. d.

Postrežba točna in solidna. 113 51 Na deželo pošiljam pristo vožnje po povzetju po železnici in v zavitkih po pošti. Cenik izhaja štirikrat na leto.

Šivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 154 52-2

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17 priporoča svoje najbolj priznane šivalne stroje, kolesa in stroje za ple-tenje (Strickmaschinen).

Ceniki na zah-tevo zastonj!

Cenike se pošlje na zahtevanje zastonj!

Kdo zida dobro, pa po nizki ceni?

44 10 Tisti, ki kupuje

traverze, cement, eternit in druge potrebščine pri

Peter Majdiču „Merkur“

veletrgovina z železnino in špecerijskim blagom, Kranj.

Dolenjska, hrvaška in goriška

pristna :: **vina** lastnega pridelka

se dobe pri

R. Marenčič-u, Kranj.

24 8

Krasna birmanska darila!

IVAN LEVIČNIK

urar in trgovec v Kranju
priporoča svojo

veliko zalogo ur, zlatnine in srebrnine

5 52-18

Najnižje cene brez konkurence.

Solidna postrežba.

Tiskarno, knjigoveznico

priporoča

TISKOVNO DRUŠTVO, KRANJ.

Jamči se točna in solidna postrežba.

13 16

KEIL-OV LAK

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura) za umivalne mize 90 vin.
Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.
Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 vin. 63 6-3
Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah.
Keil-ovo leščilo za pode 90 vin. ima vedno v zalogi trdka
Ljubljana: Leskovic & Meden. **Franc Dolenz**
Novo Mesto: I. Picsek. **v Kranju.**
Črnomelj: Anton Zorc. Radovljica: O. Homann.
Idrija: Valentin Lapajne. Zagorje: Rih. E. Mihelčič.
Kamnik: I. Petek.
Kočevje: Franc Loy.

Ideal gospodinje

je

Singer šivalni stroj,

ki se dobi v vseh naših prodajalnah, katere so označene z
poleg stoječim «S» izveskom ali pa po naših potnikih.

Singer Co., delniška družba
šivalnih strojev

Kranj, Glavni trg št. 119. 75 18-1

Denarni promet do 31. XII. 1911
nad 10 milijonov kron.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Stanje hranilnih vlog
nad 1,300.000 kron.

Hranilnica in posojilnica v Kranju

registrirana zadruga z neomejeno zavezo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 9. do 12. ure dopoldne ter jih obrestuje po

4 1/2% štiriinpol odstotka.

12 18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo. Sprejema vloge na tekoči račun. Posojila na vknjižbo po 5 1/4%,
na osebni kredit po 5 1/2%.

Hranilnica ima prostore v „Ljudskem domu“ poleg župne cerkve v Kranju. Uraduje od 9. do 12. ure dopoldne.

Za

birmance

ima največjo in najnovejšo zalogo vsakovrstnega blaga

IVAN SAVNIK, Kranj

Istotam se dobivajo tudi vsakovrstni

nagrobni venci in otroški vozički.

6 52-18